

VALGA MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA 2035+**MUUDATUSETTEPANEKUTE VORM**

Ettepaneku esitaja	Muudatuse asukoht: lehekülj nr	Ettepanek, mida soovitakse tekstis muuta või täiendada	Põhjendus	Nõukogu otsus
Urho Veske	Lk 16	Teen ettepaneku lisada strateegilise eesmärgi 3 tegevussuuna 3.2. juurde lause „Lähtuvalt arengukava strateegilistest eesmärkidest tuleb tagada olemasoleva rohevõrgustiku ja väärtuslike maastike puutumatu säilitamine Valga maakonnas“.	Arengukavas on Valga maakonna koondhinnangus tugevusena esile tõstetud „Kaunis ja mitmekesine loodus- järved, jõed, metsad, mäed, kaitsealad ja võimalused keskkonnasõbralikuks elulaadiks“ ja lisaks strateegilise eesmärgi 3 juures välja toodud, et „Rohelist võrgustikku ja väärtuslikke maastikke käsitletakse olulise ressursina, mis kätkeb endas maakonna mainet kujundavaid loodusväärtusi, samuti paljuskü puhkemajandusele arenguvõimalust pakkuvaid lisaväärtusi“, seetõttu teen ettepaneku tagada arengukavas tegevussuunana rohevõrgustiku ja väärtuslike maastike puutumatu säilitamine.	Mitte arvestada. Rohevõrgustiku ja väärtusliku maastiku kaitse- ja kasutustingimused on planeerimisseaduse kohane tegevus ning maakonna või kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu ülesanne. Selliseid tingimusi valla ruumilise arengu suunamiseks ei saa seada ja kehtestada maakonna arengustrateegiaga. Rohevõrgustik on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning asustuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav looduslikest ja poollooduslikest kooslustest koosnev süsteem, mis koosneb tugialast ja tugialasid ühendavatest rohekoridoridest. Rohevõrgustiku säilimise, sidususe tagamine ja puutumatuse kehtestamine analüüsitakse strateegilise planeerimisdokumendiga hinnates sealsete looduslike, poollooduslike ja muude keskkonnamelementide seisundit tasakaalustatult koos elu- ja majanduskeskkonna kujunemisega.

Ettepaneku esitaja	Muudatuse asukoht: lehekülj nr	Ettepanek, mida soovitakse tekstis muuta või täiendada	Põhjendus	
Margus Ojaots Valgamaa Kutseõppekeskuse direktor	Lk.11 Tegevussuun d 1.1 Valgamaa haridusvõima lused on kvaliteetsed ja mitmekülgse d	Puudub viide õppimiskohustusele	Alates 01.09.2025.a. on vastavalt seadusandusele koolikohustuse asemel õppimiskohustus kuni 18.eluaastani, või keskhariiduse omandamiseni, või kutsekeskhariiduseomandamiseni või kutse omandamiseni 4.kutsetasemel.	Mitte arvestada.
		Valgamaa üldhariduskoolide asemel mõiste Valgamaa õppeasutused	Hariduse käsitlemine maakonnas ei puuduta ainult üldhariduskooli, vaid ka gümnaasiume, kutseõppeasutusi, huvikooli, spordikooli, s.t. kõiki maakonnas asuvaid õppeasutusi	Asendada üldhariduskoolid mõistega haridusasutused
		Ettevõtlusõppe sisseviimine asemel ettevõtlusõppe kaasajastamine maakonna õppeasutustes ja lasteaedades	Ettevõtlusõppe on juba praegu sees maakonna õppeasutustes mingis mahus ja mingil moel. Vaja on ettevõtlusõppe edasiarendust ja kaasajastamist	Arvestada ettepanekuga
		Kutsehariduse populariseerimine noorte hulgas koostöös ettevõtete ja omavalitsustega. Siin võiks konkretiseerida tegevused (Karjääriõpe koostöös Valgamaa Kutseõppekeskuse ja Valga Gümnaasiumiga. Tehnoloogiõpe Valga maakonna põhikoolide koostöös valgamaa Kutseõppekeskusega)	Arengustrateegia on ebaühtlane probleemide suuruse ja tähtsuse käsitlemisel.	Kajastada ettepanek tegevuskavas

		Puudub õpilastele tugiteenuste tagamine õppeasutustes	Kaasava hariduse ideoloogia nõuab õpilastele igakülgse tugiteenuste pakkumise võimaldamist õppeasutustes.	Lisada arengustrateegiasse “Õpilastele tugiteenuste tagamine õppeasutustes”
	Lk.13 Tegevussuund 1.9.	Avalikus kasutuses olevate hoonete renoveerimine. Siia tuleks lisada ka hoonete mahu vähendamine	Avalik sektor peab olema oma tegevustes ja ressursi kasutuses efektiivne	Lisada “ Avalikus kasutuses olevate hoonete pinnakasutuse optimeerimine”
	Lk.14	Strateegiline eesmärk 2	Kujundamisel tuleb pealkiri tõsta üldisest seletusest ettepoole, s.t. lehekülje algusesse.	Arvestada
	Lk.14 Tegevussuund 2.3.	Kui viidatakse “Nupp nokib “ konkursile, siis tuleks eraldi lisada ka järgmised read		
		Lisada Karjääriõppe läbiviimine Valgamaa põhikoolidele koostöös Valgamaa Kutseõppekeskuse ja Valga Gümnaasiumiga		Arvestada
		Lisada Tehnoloogiaõppe läbiviimine Valgamaa põhikoolidele koostöös Valgamaa Kutseõppekeskusega		Arvestada
	Lk.14 Tegevussuund 4.1.	Infomaterjalide trükkimine on aegunud sõnastus. Peaks ära jätma.		Mitte arvestada
1. Raili Hurt (Vanamõisa, Uniküla, Valgamaa). 2. Margus Kraus	Lk 9	Valgamaale on iseloomulik: - - - Piirkonnaspetsiifiliste ressursside ja arengueelduste mitmekülsus (nt kultuuri- ja looduspärand, identiteedipiirkonnad, metsandus, mahe ja ökoloogiline, piirilogistika). Suur turismi- ja puhkemajanduse ning	Lisada: „Seetõttu tuleb tagada maapiirkonnas puhkemajanduse arenemisvõimalusteks nende alade mürataseme säilimist, kus hetkel on lubatud rajada looduslikke puhkealasid ja rahvusparke, puhke- ja tervishoiuasutuste puhkealasid (kategooria I), st et oleks	Mitte arvestada. Keskkonnaministri 16.12.2016 määrusega nr 71 “Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid” tähenduse I kategooria ja mürakategooria alade all ei

(Vanamõisa, Uniküla, Valgamaa) 3. Margus Kraus, Krauss Baltic OÜ (Uniküla puhkeala, Uniküla, Valgamaa)		traditsiooniliste majandusharude osatähtsus. Piirkonna atraktiivne elukeskkond, sh nn „elustiili immigrantidele“ ja kaugtöötajatele.	endiselt võimalik rajada vaikkeid ja virgestuseks mõeldud alasid.”	mõisteta ettepanekus märgitud looduslikke puhkealasid, puhke- ja tervisehoiu asutusi. I kategooria alad on virgestusrajatiste maa juhtotstarbega alad üldplaneeringutest. Need alad on vaikkeid alad, mida määratakse üldjuhul üldplaneeringuga tiheasustusaladele, et tagada nende elanike võimalus kasutada linnades piirkondi, kus on tagatud I kategooria müratasemetele vastavaid keskkondi. Rohevõrgustiku ja väärtusliku maastikukaitse- ja kasutustingimused on planeerimis-seaduse kohane tegevus ning maakonna või kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu ülesanne.
1. Raili Hurt (Vanamõisa, Uniküla, Valgamaa). 2. Margus Kraus (Vanamõisa, Uniküla, Valgamaa)	Lk 16	Rohelist võrgustikku ja väärtuslikke maastikke käsitletakse olulise ressursina, mis kätkeb endas maakonna mainet kujundavaid loodusväärtusi, samuti paljuskü puhkemajandusele arenguvõimalust pakkuvaid lisaväärtusi.	Lisada: „Seetõttu tuleb tagada olemasoleva rohevõrgustiku puutumatu säilimine. Samuti tuleb tagada maapiirkonnas puhkemajanduse arenemisvõimalusteks nende alade mürataseme säilimist, kus hetkel on lubatud rajada looduslikke puhkealasid ja rahvusparke, puhke- ja tervisehoiuasutuste puhkealasid (kategooria I), st et oleks endiselt võimalik rajada vaikkeid ja virgestuseks mõeldud alasid.”	Mitte arvestada. Rohevõrgustiku ja väärtusliku maastiku kaitse ja kasutustingimused lepatakse kokku kohaliku omavalitsuse üldplaneeringuga. Rohevõrgustiku ja väärtusliku maastikukaitse- ja kasutustingimused on planeerimis-seaduse kohane tegevus ning maakonna või kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu

3. Margus Kraus, Krauss Baltic OÜ (Uniküla puhkeala, Uniküla, Valgamaa)				ülesanne. Selliseid tingimusi valla ruumilise arengu suunamiseks ei saa seada ja kehtestada arengustrateegiaga. Keskkonnaministri 16.12.2016 määrusega nr 71 “Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid” tähenduse I kategooria ja mürakategooria alade all ei mõisteta ettepanekus märgitud looduslikke puhkealasid, puhke- ja tervisehoiu asutusi. I kategooria alad on virgestusrajatiste maa juhtotstarbega alad üldplaneeringutest. Need alad on vaiksed alad, mida määratakse üldjuhul üldplaneeringuga tiheasustusaladele, et tagada nende elanike võimalus kasutada linnades piirkondi, kus on tagatud I kategooria müratasemetele vastavaid keskkondi.
1. Raili Hurt (Vanamõisa, Uniküla, Valgamaa). 2. Margus Kraus (Vanamõisi)	Lk 8 ja 9	Rida OHUD täiendada	Lisada: Elanike elamise ja puhkamise ning puhke otstarbega ja turismiga seotud ettevõtluse piiramine, kui tuulepargi tõttu kitsendatakse inimeste tegevust ja müra tõttu luuakse väga suurtele piirkondadele ja küladele piirangud, kuhu ei saa rajada I ja II kategooria (I kategooria: looduslikud puhkealad ja rahvuspargid, puhke- ja	Mitte arvestada. Tegemist ei ole arengustrateegias SWOT-analüüsis käsitletava ohuga. Tuulepargi planeerimisega kaasnevad mõjud hinnatakse olulise ruumilise mõjuga rajatise planeerimisel koostatava keskkonnamõju strateegilise

a, Uniküla, Valgamaa) 3. Margus Kraus, Krauss Baltic OÜ (Uniküla puhkeala, Uniküla, Valgamaa)			tervishoiuasutuste puhkealad; II kategooria: laste- ja õppeasutused, tervishoiu- ja hoolekandenasutused, elamualad, puhkealad ja pargid linnades ning asulates)	hindamisega. Tuuleparke kavandavate planeeringutega leitakse piirkonna ruumilist arengut ja keskkonda arvestades kõige sobilikumad kohad ning maandatakse ohud.
Tõrva Vallavalitsus	Lk 18	Lisada tegevussuund 4.3 Ajaloolis-kultuurilise pärandi rakendamine külastuskeskkonna arendamisel. Tegevussuuna alla tuua tegevussuunast 4.1 ja 4.2 alljärgnevad tegevused: 4.1.8 Muuseumite ekspositsioonide laiendamine ja külastuskeskkonna arendamine. Kohaliku kultuuripärandi talletamine digitaalarhiivi Digar, museaalide sisestamine digitaalsesse muuseumi infosüsteemi MUIS. 4.2.3 Valga militaarmuuseum-teemapargi (SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon) arendamine. 4.2.6 Eesti Lipumuuseumi/ kogukonnakeskuse arendamine. 4.2.7 Muinsuskaitseliste objektide rekonstrueerimine ja konserveerimine. Uute tegevustena lisada	Seoses PEEK meetme määruse § 15. Nõuded taotlusele: MARO annab maakonna arengustrateegia tegevuskava ühe tegevussuuna kohta vaid ühele projektile kinnituskirja.	Arvestada

		-Mulgi Elamuskeskuse arendamine -Helme ordulinnuse ja kiriku varemete ning nende kontaktalade arendamine ja turundamine.		
Tõrva vallavalitsus	Tõrva valla olulisemad projektid	Uuendada Tõrva valla olulisemate projektide nimekirja : -Sotsiaalvaldkonna teenusmaja loomine (elamispinnad, ühistegevused jne). -Täiendavate elupindade, sh.üüri-, rajamine Tõrva koostöös erasektoriga. -Tõrva valla halduses olevate hoonete rekonstrueerimine ja energiasäästlikumaks muutmine; -Uue tööstusala rajamine Helmesse ning olemasolevate tööstusalade infrastruktuuri rekonstrueerimine -Tõrva kinohoone rekonstrueerimine ja tehnilise baasi parendamine -Tõrva valla mängu- ja spordiväljakute parendamine ja uute rajamine -Tõrva valla rannaalade arendamine ja kaasajastamine -Tõrva keskväljaku uuendamise jätkamine, sh kaarsilla rekonstrueerimine -Purskkaevu rajamine Tõrva linnasüdamesse -Helme ordulinnuse ja kiriku ning teiste muinsuskaitsete objektide konserveerimine ja arendamine -Pikasilla puhkeala arendamine	Uuendada projektide nimekirja	Arvestada

Valga Vallavalitsus	Valga valla olulisemad projektid	Uuendada Valga valla olulisemate projektide nimekirja: -Munitsipaalomandis olevate hoonete (koolid, lasteaiad, kultuurimajad, raamatukogud, hoolekandeesutused jne) energiatõhususe suurendamine, avalike teenuste pakkumiseks uute energiatõhusate hoonete ehitamine; -Jalg- ja rattateede väljaehitamine maapiirkondades (näiteks Harglas, Laatres, Tsirguliinas) ning Valga linnas olemasolevate jalg- ja rattateede ühendamine; -Valga vallas parkide, puhkealade, rannaalade, terviseradade ja mänguväljakute jms vabaaja veetmiseks mõeldud taristu rajamine ja rekonstrueerimine; -Tööstus- ja ettevõtlusalade arendamine, ettevõtlusvõimaluste aktiivne turundamine; -Jaanikese moto- ja vabaajakeskuse arendamine regiooni suurimaks valdkondlikuks keskuseks ja selle aktiivne turundamine; -Valga jaamahoone arendamine multifunktsionaalseks keskuseks; -Valga Vabaduse tänavas ja kesklinna piirkonnas atraktiivse ja hea avaliku ruumi arendus; -Sportimispaikade rajamine ja rekonstrueerimine, näiteks koolide	Uuendada projektide nimekirja	Arvestada
---------------------	----------------------------------	--	-------------------------------	-----------

		juures olevad staadionid, Valga jäähokiväljak jms. -Kreisihoonele funktsiooni ja kasutuse leidmine. -Valga-Valka omavalitsuste koostöö kaudu ühise linnaruumi arendus ning vajadusel koos avalike teenuste pakkumine, kaksiklinna ühtne turundus, ühised kultuuri-, noorsootöö, spordi-, keskkonna- ja haridusprojektid.		
--	--	--	--	--

Raili Hurt ja Margus Kraus

MÄRKUS – esitatud ettepanekud on sisulised ja võivad kõlada ka mujal peatükkides. Praegu märgitud kohtadesse tundusid need sobivat kõige paremini.

Peamine mõte on see, et arengukavas esitatud head ideed peavad säilima ja on teostatavad, kui endiselt luuakse võimalused ja olemasolevad rohealad säilitatakse, igas Valga valla külas on võimalik rajada puhkeala / külakeskus / ja elanikel (ka maatulundusmaa sihtotstarbega) on võimalik rajada turismi ja puhkefunktsiooni toetavaid ettevõtlike vorme (puhketalu, joogalaagrid, glämping, motohotell, peremajutused, loodusturism, linnuvaatlustorn, koprarada jne). Antud märkuseid ajendab kirjutama muuhulgas ka see, et Uniküla küla Valgamaal on Uniküla mõisakompleksi osa ja väga sügava ajaloo (a https://digiteek.artun.ee/fotod/loputood/taiendkoolitus/event_id-461) mis on atraktiivne (nt mh Jõeveste Barclay de Tolly mauseleumi külastajatele, mida millegipärast ei mainita maakonna arengustrateegias) ja toetavad arengustrateegia VÕIMALUSED ja TUGEVUSED sektorit. On väga oluline, et Uniküla mõisa piirkond ja külakeskus säilitaks enda potentsiaali ja kuhu saab ja tuleb rajada I ja II kategooria objekte (kategooriad tuginevad RT aktile <https://www.riigiteataja.ee/akt/163756?leiaKehtiv>). Väga paljud võimekad ja targad inimesed otsivad endale rahulikku elukohta (suvekodu), mis oleks looduse sügavuses ja vaikuses. Arengukavasse on oluline fikseerida, et Valga valla võimalusi ja tugevusi saab toetada (vt lk 7 ja 8), tagades rohealade säilimise, tagades külades ja loodusaladel I ja II kategooria (kategooriad tuginevad RT aktile <https://www.riigiteataja.ee/akt/163756?leiaKehtiv>) funktsioonide rajamise. Nii on Valga vald jätkusuutlik.